

УДК 378(73):81'[25-051]

Олексієнко Л. А.

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, Кременчук

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ АВСТРІЇ

Розглянуто особливості професійної підготовки майбутніх перекладачів в університетах Австрії. Проведено аналіз наявної законодавчої бази щодо організації професійної підготовки майбутніх перекладачів. Досліджено інструменти забезпечення та контролю якості вищої освіти, а саме кваліфікаційні стандарти та Національна рамка кваліфікацій Австрії. З'ясовано, що навчання в університетах Австрії на перекладацьких спеціальностях відбувається у декілька етапів. Механізмом забезпечення якості є система присвоєння освітньо-кваліфікаційних рівнів та вищих наукових ступенів (бакалавра, магістра, доктора філософії). Розглянуто питання академічної мобільності у сфері вищої освіти Австрії. Охарактеризовано та проаналізовано бакалаврські та магістерські навчальні програми підготовки майбутніх перекладачів в університетах Австрії.

Ключові слова: освітні стандарти, початкові програми, професійна підготовка перекладачів.

Олексієнко Л. А.

Кременчугский национальный университет имени Михаила Остроградского, Кременчуг

ОБЩИЕ ВОПРОСЫ ОРГАНИЗАЦИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ПЕРЕВОДЧИКОВ В УНИВЕРСИТЕТАХ АВСТРИИ

Рассмотрены особенности профессиональной подготовки будущих переводчиков в университетах Австрии. Проведен анализ законодательной базы, касающейся организации профессиональной подготовки будущих переводчиков. Исследованы инструменты обеспечения и контроля качества высшего образования, а именно квалификационные стандарты и Национальная рамка квалификаций Австрии. Выявлено, что обучение в университетах Австрии на переводческих специальностях происходит в несколько этапов. Механизмом обеспечения качества является система присвоения квалификационных уровней и высших научных степеней (бакалавра, магистра, доктора философии). Рассмотрен вопрос академической мобильности в сфере высшего образования Австрии. Охарактеризованы и проанализированы бакалаврские и магистерские учебные планы подготовки будущих переводчиков в университетах Австрии.

Ключевые слова: образовательные стандарты, учебные программы, профессиональная подготовка переводчиков.

АКТУАЛЬНІСТЬ РОБОТИ. Глобалізація у світі та тісні міжнародні зв'язки вимагають володіння мовами практично в усіх галузях виробництва та послуг. Не тільки великі компанії, але малі й середні підприємства ставлять за вимогу обов'язкове володіння іноземними мовами своїми працівниками, тому зростає необхідність у висококваліфікованих фахівцях-перекладачах як спеціалістів у міжкультурному спілкуванні. В умовах європейської інтеграції відбувається перегляд та оновлення змісту професійної підготовки майбутніх перекладачів і не останню роль у цьому процесі відіграє використання передового досвіду інших країн. Тому актуальним є вивчення професійної підготовки майбутніх перекладачів у вищих навчальних закладах Австрії.

Мета дослідження – визначення основних засад організації професійної підготовки майбутніх перекладачів в університетах Австрії.

МАТЕРІАЛ І РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ. Сучасна структура системи вищої освіти в світі, в основному, поділяється на бінарну (або подвійну) та унітарну (або єдину). Бінарна система з традиційним університетським сектором притаманна більшості розвинених країн світу, де поряд з університетським сектором функціонують численні спеціалізовані заклади, в яких навчається чимала частина молоді. З європейських країн таку систему вищої освіти мають Бельгія, Велика Британія, Греція, Данія, Ірландія, Нідерланди, Норвегія, Німеччина, Франція, Швейцарія тощо. Унітарна система передбачає, що вища освіта забезпечується університетами чи відповідними до них закладами, які пропонують як загальні академічні ступені, так і професійно орієнтовані програми різної тривалості та освітньо-кваліфікаційних рівнів. Унітарна система вищої освіти характеризується наявністю таких навчальних закладів, як університети (частка інших ВНЗ становить незначний відсоток). Прикладом унітарної системи є система вищої освіти в Австрії, Італії, Іспанії, Фінляндії, Швеції [1].

Австрія є одними із активних учасників процесу європейської інтеграції в галузі освіти. На законодавчому рівні в Австрії були прийняті закони, які склали правову основу для запровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчання та трициклічної системи університетської освіти, що охоплює освітньо-кваліфікаційні рівні бакалавра, магістра, науковий ступінь доктора філософії; введення єдиного європейського додатка до диплому; створення спільних навчальних програм різних університетів; підвищення академічної мобільності студентів та викладачів; урахування всіх особливостей та сприяння успішному запровадженню європейської системи трансферу оцінок. До таких законів відносяться Федеральний закон про організацію університетів та університетську освіту (Університетський закон) (2002) (нім. – *Das Bundesgesetz über die Organisation der Universitäten und ihre Studien, Universitätsgesetz 2002, UG 2002*) [2], закон «Про вищу освіту» (*Hochschulgesetz*) 2005 року [3].

Крім зазначеного, у вищих навчальних закладах Австрії на національному рівні реалізуються основні положення Болонської декларації, а саме: поширення доступу до якісної вищої освіти для усіх категорій населення, створення рамкових умов для особистісно орієнтованого навчання та запровадження інноваційних методів навчання, забезпечення якості вищої освіти, запровадження концепції навчання упродовж життя тощо [4].

Але не зважаючи на означене, країна досить обережно реформує власну систему вищої освіти, прагнучи зберегти свої національні освітні традиції.

Новий етап розвитку університетської освіти в Австрії почався із прийняття Федерального закону про організацію університетів та університетську освіту (Університетський закон), прийнятий у 2002 році [2]. Сьогодні університети Австрії, відповідно до Університетського закону (2002), керуються принципами свободи навчання; зв'язку наукових досліджень та навчання; свободи викладання; активної участі студентів у питаннях, пов'язаних із навчанням; інтернаціоналізму; активної взаємодії усіх співробітників університету; гендерної рівності; соціальної рівності шансів; урахування потреб людей із особливими потребами [5]. Всі ці принципи університети дотримуються без жодних директив «у рамках законів та постанов» (§ 5 Університетського закону).

Одним із індикаторів високої якості життя та економічного зростання будь-якої країни є якісна освіта, яка є основою Європейських домовленостей у рамках Болонського процесу [6, с. 74-81]. Інструментами забезпечення та контролю якості вищої освіти є Європейська та Національна система кваліфікаційних стандартів (НСКС) Австрії, Європейська та Національна рамка кваліфікацій Австрії (НРК).

Стандарти освіти в Австрії є істотним елементом національної системи освіти, тип якої визначається політичними, соціально-економічними умовами, традиціями країни тощо. У свою чергу тип системи освіти впливає на функції, вид та структуру освітніх стандартів. Але незалежно від цього на підставі загальних підходів до стандартизації національні стандарти

за ознаками компетенції розроблюються та затверджуються на рівні держави, галузі або організації [7, с. 69].

Система вищої освіти в Австрії регулюється державою через Федеральне Міністерство науки, досліджень і економіки. Централізоване управління освітньою системою Австрії передбачає затвердження цим державним відомством навчальних планів (Curriculum) та програм (Kernlehrpläne und Lehrpläne), норм матеріально-технічного забезпечення навчального процесу, норм фінансування, розпорядок студентського життя, форми моніторингу якості освіти. Всі ці стандарти є єдиними для всіх державних установ освіти.

В основу типових програм (Kernlehrpläne und Lehrpläne), навчальних планів (Curriculum), навчально-методичних комплексів (Lehrwerke), підручників (Lehrbücher) багатьох європейських країн, в тому числі і Австрії, покладено документ Ради Європи під назвою «Загальноєвропейські компетенції володіння іноземною мовою: вивчення, викладання, оцінка» («Common European Framework of Reference: Learning, Teaching, Assessment» - англ., «Der Gemeinsame Europäische Referenzrahmen für Sprachen: Lernen, lehren, beurteilen» - нім.), який носить рекомендаційний характер і є результатом роботи експертів країн Ради Європи із систематизації підходів до викладання іноземної мови та стандартизації цілей і оцінок рівнів володіння мовою [5].

«Загальноєвропейські компетенції володіння іноземною мовою: вивчення, викладання, оцінка» в доступній формі описують і визначають, чим необхідно володіти особі, яка вивчає мову, для використання її з метою спілкування, які знання особі необхідно засвоїти і які вміння розвинути для успішної іншомовної міжкультурної комунікації. Розроблена система рівнів володіння мовою і система опису цих рівнів з використанням стандартних категорій використовується в усіх університетах Австрії, які готують фахівців перекладацьких спеціальностей. Для організації процесу навчання, вивчення мови і оцінки ступеня володіння мовою виділені три основних рівні, які включають базовий, середній (проміжний) і просунутий рівні: рівень А – елементарне володіння (Basic User): A1 – інтродуктивний рівень або «відкриття» (Breakthrough) і A2 – середній рівень або «виживання» (Waystage); рівень В – самостійне володіння (Independent User): B1 – рубіжний рівень (Threshold) і B2 – просунутий рівень (Vantage); рівень С – вільне володіння (Proficient User): C1 – автономний рівень володіння (Effective Operational Proficiency) і C2 – компетентний рівень володіння мовою (Mastery). Для оцінювання мовних досягнень особистості розроблена шкала дескрипторів, яка ґрунтується на розробленій системі категорій для опису того, що означає поняття «володіння мовою/використання мови» і кого можна назвати тим, хто володіє мовою/користувачем мови.

Розроблені та описані рівні володіння мовами покладені в основу Європейського мовного портфелю, який повинен здійснювати дві основні функції: соціальну (демонструвати досягнення і здібності його власника) і педагогічну (робити процес вивчення іноземних мов зрозумілим і прозорим для його власника, допомагати розвивати самооцінку і автономність) [8; 9].

Ще одним інструментом забезпечення якості вищої освіти є акредитація вищих навчальних закладів та навчальних програм. Акредитація вищого навчального закладу – процедура надання ВНЗ права проводити освітню діяльність, пов'язану із здобуттям вищої освіти та кваліфікації, відповідно до вимог стандартів вищої освіти, а також до державних вимог щодо кадрового, науково-методичного та матеріально-технічного забезпечення. У галузі вищої освіти засобами акредитації досягається така мета: забезпечення якості навчання та викладання; поліпшення міжнародного зіставлення документів про закінчення вищого навчального закладу; підвищення прозорості спеціальностей; підвищення мобільності студентів; ефективніша трансформація нових навчальних напрямів у систему бакалавр/магістр [5]. В Австрії обов'язкову акредитацію проходять лише фахові вищі школи та приватні вищі навчальні заклади. Досліджуючи систему забезпечення якості

університетської освіти в Австрії, О. Шийка зазначає, що «у міжнародному порівнянні австрійська система вищої освіти не має загальної системи акредитації. Державні університети, що (виходячи з кількості студентів) займають близько 85% системи вищої школи, не зобов'язані акредитувати навчальні програми чи власну організаційну структуру. Університети можуть проводити акредитаційні заходи та заходи щодо забезпечення якості добровільно та в контексті процесів їхнього розвитку» [5, с. 82].

Механізмом забезпечення якості університетської освіти в Австрії є система присвоєння освітньо-кваліфікаційних рівнів та вищих наукових ступенів (бакалавра, магістра, науковий ступінь доктора філософії), що регламентується з § 54 (1) Університетського закону [2].

Відповідно до Університетського закону (2002), Національної рамки кваліфікацій Австрії (Nationalen Qualifikationsrahmens, NQR) та у рамках Болонського процесу навчання в університетах Австрії, у тому числі й на перекладацьких спеціальностях, відбувається у декілька етапів.

Першим є базова вища освіта, яка триває протягом шести семестрів, що відповідає завершеному циклу 6 рівня і завершується присвоєнням освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, на перекладацьких спеціальностях – Бакалавр мистецтв (Bachelor of Arts (BA)). Обсяг освітньо-професійної програми освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра становить 180 кредитів ЕКТС.

Освіта надається щонайменше з трьох робочих мов: рідна мова або мова навчання (1. Робоча мова, далі позначена в навчальних планах університетів (Curriculum) як мова А) та двох інших робочих мов (друга робоча мова – мова В та третя робоча мова – мова С), при цьому німецьку мову можна обрати лише або в якості мови А або в якості мови В.

Навчання тривалістю до десяти семестрів, що відповідає завершеному циклу 7-го рівня NQR, завершується присвоєнням освітньо-кваліфікаційного рівня магістра (майстра), обсяг освітньо-професійної програми освітньо-кваліфікаційного рівня магістра – 120 кредитів ЕКТС. Вказаний освітньо-кваліфікаційний рівень надається після успішного завершення університетського навчання. Випускникам магістратури присуджується академічний ступінь магістра гуманітарних наук (Master of Arts (MA)).

Тривалість навчання на науковий ступінь доктора становить щонайменше три роки, відповідає завершеному циклу 8-го рівня NQR.

§§ 55 та 56 Університетського закону визначають можливості індивідуального навчання та навчання у кількох університетах одночасно, включаючи приватні. При цьому має бути враховано: навчальний напрям, програму обраного кваліфікаційного профілю, обсяг кредитів ЕКТС цього освітньо-кваліфікаційного рівня, а у випадку, коли навчання проводиться у кількох університетах, – взаємну координацію їхніх дій [5; 2].

Упровадження кредитів (ECTS) і семестрів дозволяє затвердити отримані кредити для тих, хто бажає продовжити навчання в будь-якому європейському університеті (за власним бажанням – індивідуально та / або в рамках економічного, політичного або міжуніверситетського академічного партнерства) та забезпечує академічну мобільність студентів (горизонтальну – на певний термін під час навчання та вертикальну з метою отримання наступного академічного чи наукового ступеня) згідно Болонської декларації [10; 11].

Нам імпонує визначення поняття «академічна мобільність», подане О. Дядченко. Науковець зазначає, що академічна мобільність – це особистісне новоутворення, яке є результатом діяльності суб'єкта освітнього процесу, що передбачає проектування і реалізацію студентом індивідуального освітнього маршруту з урахуванням специфіки обраної професії, тенденцій розвитку ринку праці, досвіду роботи і тенденцій розвитку міжнародних і національних освітніх систем. Академічна мобільність спрямована на набуття теоретичного і практичного досвіду, необхідного для застосування у власній навчальній чи

професійній діяльності, професійного й особистісного розвитку [12].

А. Грабхер відмічає, що академічна мобільність у сфері вищої освіти Австрії – це об'єктивний процес, при якому цілі, функції та організація надання освітніх послуг мають міжнародний вимір. Вона включає такі форми міжнародного співробітництва: 1) індивідуальна мобільність: мобільність студентів чи професорсько-викладацького складу в освітніх цілях; 2) мобільність освітніх програм і університетська мобільність, формування нових міжнародних стандартів освітніх програм; 3) інтеграція в навчальні програми міжнародного виміру та освітніх стандартів; 4) університетське партнерство: створення стратегічних освітніх альянсів [10].

Академічна мобільність студентів - майбутніх фахівців з перекладу в австрійських університетах забезпечується наступними можливостями: вибором спеціалізації в межах одного напрямку підготовки; індивідуального формування програми навчання, що передбачає вибір студентом навчальних дисциплін, які відносяться до дисциплін вільного вибору студента; одночасного (паралельного) навчання за різними програмами; обов'язковим проходженням практики у країнах мов В і С. Означене відповідає пріоритетним завданням стратегії розвитку європейської вищої освіти на наступне десятиріччя, які окреслені в комюніке Конференції міністрів освіти країн Європи у м. Левен (Бельгія) 28-29 квітня 2009 року. Однією з вимог цього документу є поглиблення міжнародної відкритості європейської вищої освіти та збільшення до 2020 року до 20% частки випускників, які б навчалися чи стажувалися за кордоном [13]. Крім цього, особливістю підготовки перекладачів в університетах Австрії є варіативність, яка забезпечується трьома типами дисциплін – обов'язковими, частково елективними (за вибором) і повністю елективними.

Професійна підготовка перекладачів освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр та магістр (майстер) здійснюється в трьох університетах міст Відня (Віденський університет), Граца (Інститут перекладознавства і підготовки перекладачів університету імені Карла Франца), Інсбрука (Інститут перекладознавства) Інсбрукського університету імені Леопольда Франца).

Із перерахованих університет м. Відень є членом Постійного міжнародної ради інститутів і факультетів перекладу (CIUTI). Постійна міжнародна ради інститутів та факультетів перекладу (CIUTI), створена в 1960 році, об'єднує вищі школи, факультети та інститути перекладу з усього світу. Членство в CIUTI – знак якості, так як для вступу в ряди цієї організації необхідна відповідність строгим критеріям і високим вимогам, як в академічній, так і в науковій галузі. На сьогодні в цей «міжнародний осередок» входить менше 40 вузів Європи, Азії та Америки.

Згідно § 54 Університетського закону від 2002 року бакалаврат напряму перекладознавство відноситься до гуманітарних та культурологічних наук.

Віденський університет пропонує одну програму підготовки бакалаврів напряму перекладознавство за фахом «Транскультурні комунікації» (Transkulturelle Kommunikation). Інститут перекладознавства і підготовки перекладачів університету імені Карла Франца м. Грац пропонує дві програми підготовки бакалаврів напряму перекладознавство за фахом «Транскультурна комунікація» (Transkulturelle Kommunikation) та «Німецька мова і транскультурна комунікація» (Deutsch und Transkulturelle Kommunikation). Інститут перекладознавства Інсбрукського університету імені Леопольда Франца пропонує одну програму підготовки бакалаврів за фахом «Перекладознавство».

Абітурієнти більшості країн світу, де прийнято 11-ступеневу середню освіту, можуть вступити до університетів Австрії відразу після школи, пред'явивши документ *Nachweis der besonderen Universitätsreife* – підтвердження того, що абітурієнт має право вступити і вчитися в університеті.

Переважаючі всі програми бакалаврату викладаються німецькою мовою, тому необхідною умовою для вступу в австрійські університети на перекладацькі спеціальності,

відповідно до § 60 Університетського закону, є володіння німецькою мовою на рівні B2. Означений рівень володіння німецькою мовою повинен бути підтверджений сертифікатом, без якого абітурієнт не допускається до вступного екзамену з німецької мови.

У разі, якщо абітурієнт не володіє німецькою мовою на рівні *Mittelstufe B2*, він може бути зарахований, як «непостійний студент» з умовою вивчення та складання в Австрії іспиту з німецької мови. «Непостійний студент» має змогу протягом року пройти так зване «попереднє навчання» на курсах при університетах та опанувати німецьку мову до означеного рівня. В кінці занять абітурієнт повинен здати мовний іспит, після якого він зараховується на перший курс бакалаврату як звичайний студент. Попереднє навчання на курсах дає право на проживання в Австрії, тобто відбувається повне занурення у німецькомовне середовище.

Отже, програми навчання перекладачів у університетах Австрії базуються на вже сформованій загальномовній компетенції студентів (німецька мова), яка вдосконалюється в процесі навчання.

Погоджуючись з думкою С. Дорда [14], загальномовна компетенція – це знання про систему мови, в нашому випадку німецької мови, її словниковий склад і граматичну будову, правила використання її одиниць для побудови мовленнєвих висловлень, вміння використовувати певні набори мовних одиниць в різних сферах спілкування, знання про територіальні, соціальні і професійні відмінності у використанні таких одиниць, вміння розширювати і поповнювати свої мовні знання.

Як зазначалось вище, з метою досягнення мобільності студентів, навчальні програми підготовки бакалаврів перекладацьких спеціальностей в університетах Австрії мають подібні навчальні плани і програми. Метою навчання є освоєння базових фундаментальних наукових знань і методів, розвиток практичних навичок, необхідних для професійної діяльності в галузі транскультурного (міжкультурного) спілкування.

Навчальні плани (*Curriculum*) підготовки бакалаврів та магістрів перекладу містять кваліфікаційні характеристики відповідно до норм, закладених у Національній рамці кваліфікації Австрії [15], затверджуються сенатом через висловлення позиції ректорату та ради університету та обов'язково оприлюднюються в інформаційних бюлетенях університетів.

Навчання за бакалаврськими програмами розподіляється на два цикли. Перший – присвячений вдосконаленню знань рідної мови – мови А (вдосконаленню загальномовної компетенції німецької мови), інтенсивному вивченню двох обов'язкових іноземних мов, вивченню основних мовних, історичних, соціологічних, інтеркультурних та професійних аспектів перекладу. Другий цикл навчання зорієнтований на спеціалізоване навчання перекладу залежно від його виду (усний чи письмовий), знайомство та опанування перекладу за допомогою технічних засобів, новітніх інформаційних технологій, інноваційних технологій навчання. Невід'ємною частиною освітньої програми навчання майбутніх перекладачів є виробничі практики та стажування.

Водночас, бакалаврські програми готують майбутніх перекладачів до подальшого навчання за магістерськими програмами, які розроблені так, щоб поглибити та розширити знання, уміння, навички, професійні компетенції, які студенти попередньо отримали, навчаючись на бакалаврській програмі.

Характерною ознакою навчальних програм підготовки магістрів в австрійських університетах є їх профільна спеціалізація. Вони спрямовані на задоволення конкретних потреб ринку перекладацьких послуг, передбачають наявність спеціалізованих дисциплін включених до альтернативних модулів, що дають змогу отримати знання у обраній магістрантом сфері майбутньої професійної діяльності [16]. На магістерському рівні заохочується запровадження спільних програм між різними університетами як прояв внутрішньо європейського співробітництва.

Досліджуючи освітні стандарти навчання У. Фрітц виділяє десять місійних завдань сучасної магістратури в Австрії:

1. Диверсифікація професіоналізму – формування широкої гамми професійних якостей за рахунок різноманітних спеціалізацій, шляхом різноманітних форм та методів удосконалення професійної майстерності.

2. Інтенсифікація професіоналізму – розвиток професійних якостей прискореним шляхом за рахунок цілеспрямованого пошуку і залучення прогресивних технологій приросту знань, вироблення вмінь та навичок.

3. Інтернаціоналізація професіоналізму – запозичення та розповсюдження всього передового із загальносвітового і загальноєвропейського досвіду застосування робочої сили вищої кваліфікації, підготовка до професійної діяльності на рівні світових стандартів.

4. Інтеграція професіоналізму – формування широкого спектра професійних знань, умінь та навичок, здатних виконувати різні функціональні ролі, а також для можливого застосування у різних сферах діяльності, у тому числі на державній та муніципальній службі, у недержавному секторі економіки, в інших конкретних галузях народного господарства.

5. Індивідуалізація професіоналізму – максимальне сприяння розвитку та закріплення індивідуальних здібностей особистості, вироблення найбільш раціональних схем використання особистісних професійних якостей, визначення оптимальних шляхів службово-трудового переміщення.

6. Комп'ютеризація професіоналізму – розвиток умінь і навичок застосування нових методів у професійній діяльності за рахунок використання комп'ютерної техніки індивідуального користування у якості електронного помічника при виробленні та реалізації цілей і задач у сфері праці.

7. Креативізація професіоналізму – всесвітній розвиток творчих здібностей особистості, активізація інтелектуального потенціалу, наміри до ініціативної, винахідливої діяльності, вироблення потреби у формуванні багатомірного, аналітичного, теоретичного мислення.

8. Перманенталізація професіоналізму – формування якщо не пожиттєвої, то, у всякому випадку, розрахованої на довгу перспективу професійної компетентності, тобто вироблення стійких здібностей особистості самостійно у безперервному режимі нарощувати свої професійні знання, вміння та навички, а також прагнення до їх постійної результативності та ефективного застосування.

9. Перспективізація професіоналізму – формування базових основ спрямованого в майбутнє професіоналізму таким чином, щоб випереджуючий характер професійної компетентності забезпечувався і зберігався як мінімум на декілька років уперед.

10. Соціалізація професіоналізму – формування стійкого типу культури застосування професійних знань, умінь та навичок, які не дозволять випускнику магістратури здійснювати негуманні вчинки, заподіяти шкоду окремим людям та суспільству в цілому, а також допускати конфлікти інтересів та різного роду службових зловживань [17, с. 25-26].

Програми підготовки магістрів-перекладачів передбачають дві складових навчання. Перша складова навчального процесу включає загальні дисципліни (наукові основи письмового та усного перекладу у обраних студентом мовних комбінаціях). Друга складова передбачає вивчення спеціалізованих дисциплін, які залежать від обраної магістрантом спеціалізації.

Сьогодні Віденський університет пропонує програми підготовки магістрів за фахом «Переклад» за спеціалізаціями «Фаховий переклад та мовна індустрія», «Переклад в галузі літератури, медіа, мистецтва», «Усний переклад на перемовинах», «Усний переклад на конференціях».

Інститут перекладознавства і підготовки перекладачів університету імені Карла Франца м. Грац пропонує дві магістерських програми Dolmetschen (Усний переклад/Інтерпретація), Übersetzen (Письмовий переклад). Магістерська програма Dolmetschen (Усний переклад)

пропонує наступні спеціалізації: «Усний переклад на конференціях», «Усний переклад перемовин та розмов», «Сурдопереклад», «Письмовий та усний переклад (з однієї іноземної мови)». Магістерська програма *Übersetzen* (Письмовий переклад) спрямована на опанування наукових основ письмового перекладу в галузях економіки, науки, техніки, туризму, судочинства, державного управління тощо. Інститут перекладознавства Інсбрукського університету імені Леопольда Франца пропонує магістерську програму з перекладу за спеціалізаціями «Спеціальна тематична комунікація (предметна комунікація)», «Літературно-медійна комунікація», «Усний переклад на конференціях». Вступ до магістратури у всі перераховані університети передбачає наявність диплому про закінчення бакалаврату напряму перекладознавство або професійно відповідного технічного коледжу або іншої еквівалентної освіти у австрійських або зарубіжних навчальних закладах.

Для освітніх систем різних європейських країн, у т. ч. й Австрії, при всій їх культурно-національній різноманітності та специфіці економічного розвитку, характерні дві тенденції: по-перше, перехід до професійних стандартів, що ґрунтуються на високих результатах; по-друге, системний опис кваліфікацій у термінах професійних компетенцій [18].

Професійна підготовка перекладачів має певні особливості. Навчальні програми підготовки фахівців перекладацьких спеціальностей орієнтуються на стандарти, яких додержуються у своїй діяльності перекладачі Австрії, а саме стандарти: *ÖNORM D 1200*, *D 1201*, *D 1202*, *D 1203*. Стандарт *ÖNORM D 1200,1201* охоплює послуги письмового перекладу та вимоги до перекладачів та перекладацьких компаній щодо надання перекладацьких послуг. Усний переклад, зазначений в п.2 цього стандарту, був виключений із нього і регулюється окремо стандартом *ÖNORM D 1202*. Переклад договорів розглядається окремо в стандарті *ÖNORM D 1203*.

Згадані стандарти пропонують детальну калькуляцію послуг у відповідності до типу передачі даних (документальний переклад, комунікативний/функціональний переклад, адаптований переклад, інформативний, рерайтинг, актуалізація, інтернаціоналізація, переклад технічної документації тощо); лінгвістичних параметрів (друковані, стандартні або робочі версії); планування (форматування тексту, графічна адаптація); інших організаційних факторів, що впливають на роботу та складність роботи (час, обладнання, консультація експертів). Щодо процедури процесу перекладу, у стандартах зазначені питання відносно попиту та пропозиції (тип послуги, технічні вимоги клієнта, остаточний термін, кошторис); попередній аналіз вихідного тексту з метою оцінки документальних потреб постачальника послуг (термінологія та довідкова інформація); заключний субпідрядний договір зобов'язань. Контроль якості полягає у дотриманні узгоджених технічних вимог, повноти та узгодженості обслуговування. Питання стосовно персоналу (тобто надавача послуг) включають в себе основні вимоги, які висуваються до постачальників перекладацьких послуг. Такі вимоги є по суті переліком необхідних компетенцій: трансляційної, лінгвістичної та текстової, дослідницької, культурної, технічної. Однак відсутнє жодне згадування про те, яким чином необхідні компетенції можуть або повинні бути набутими. Тому в обов'язки перекладача входить відповідальність за його подальше навчання. Постачальник послуг (якщо це організація) повинен мати працівників для надання послуг та вести облік кожного співробітника, який включає в себе щонайменше особові дані, робочі мови, професійний досвід, освіту та завдання, зазначені в даному проекті. В стандарті також коротко згадуються технічні вимоги, тобто відповідне обладнання для обробки та зберігання проектною інформації, доступ до інформаційних ресурсів, відповідних апаратних засобів, програмного забезпечення та комунікаційного обладнання [19].

ВИСНОВКИ. Сьогодні підготовка майбутніх перекладачів в університетах Австрії здійснюється відповідно до загальноєвропейських стандартів професійної освіти, які полягають у впровадженні навчальними закладами політики та процедур гарантування якості освітніх програм та кваліфікацій. Інструментами забезпечення та контролю якості

вищої освіти Австрії, в тому числі у сфері перекладу, є Європейська та Національна система кваліфікаційних стандартів (НСКС) Австрії, Європейська та Національна рамка кваліфікацій Австрії (НРК), механізмом забезпечення якості є система присвоєння освітньо-кваліфікаційних рівнів та вищих наукових ступенів (бакалавра, магістра, доктора філософії). В основу типових програм (Kernlehrpläne und Lehrpläne), навчальних планів (Curriculum), навчально-методних комплексів (Lehrwerke), підручників (Lehrbücher) для підготовки перекладачів в університетах Австрії, покладено документ Ради Європи «Загальноєвропейські компетенції володіння іноземною мовою: вивчення, викладання, оцінка». Навчальні програми підготовки фахівців перекладацьких спеціальностей орієнтуються на Стандарти ÖNORM D 1200, D 1201, D 1202, D 1203, яких додержуються у своїй діяльності перекладачі Австрії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Попова О. В. Компетентнісний підхід як методологічне підґрунтя професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови в педагогіці вищої школи / О. В. Попова // *МОВА*. – 2015. – № 23. – С. 146 – 152.
2. Bundesgesetz über die Organisation der Pädagogischen Hochschulen und ihre Studien (Universitätsgesetz 2002 – UG). – Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Universitätsgesetz 2002). – Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich, ausgegeben am 9. August, 2002 – Jg. 2002. – № 120. – pp. 1267–1333.
3. Hochschulgesetz: Bundesgesetz über die Organisation der Pädagogischen Hochschulen und ihre Studien, BGB1. I Nr. 30/2006, Wien 2005.
4. Bologna-Monitoring 2015. – Wien : BMBWK, 2015. – 64 s.
5. Шийка О. І. Система забезпечення якості університетської освіти в Австрії. Дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / О. І. Шийка. – Львів, 2016. – 276 с.
6. Ярошенко А. О. Європейські стандарти в контексті розвитку української освіти / А. О. Ярошенко // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К., 2010. – Вип. 4. – С. 74 – 81.
7. Проблеми освіти : наук.-метод. зб. / НМЦ ВО МОН України. – К., 2005. – Вип. 45. Болонський процес в Україні, ч. 1. – 192 с.
8. Council of Europe. European Language Portfolio (ELP): Principles and Guidelines. – Strasbourg: Council of Europe. – 2003; Christ I. Das europäische Portfolio für Sprachen: Konzept und Funktionen // *Babylonia*. – 1999/1. – pp. 10-13.
9. Ирисханова К. М. Европейский языковой портфель для филологов (преподавателей языка, письменных и устных переводчиков) ; под ред. А. Н. Набережнова, Р. Шерера. – Совет Европы. – Москва: МГЛУ, 2003. – 75 с.
10. Grabher A. Student mobility in the ENEA Underrepresentation in student credit mobility and imbalances in degree mobility [Electronic resource] / A. Grabher, P. Wejwar, M. Unger; Institute for Advanced Studies Vienna Study commissioned by the Austrian Ministry of Science (BWF), January 2014. – Available at: <http://www.ihs.ac.at> <http://www.equi.at>.
11. Болотська О. А. Стан розвитку академічної мобільності студентів в європейських країнах: проблеми та перспективи / О. А. Болотська // *Педагогічні науки*. – 2013. – № 1 (66). – С. 17 – 24.
12. Дядченко О. Специфіка формування академічної мобільності майбутніх учителів іноземної мови [Електронний ресурс] / О. Дядченко. – Режим доступу: www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe.
13. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education,

Leuvenand Louvain-la-Neuve, 28–29 April 2009 [Electronic resource]. – Available at: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/675&type=HTML>.

14. Дорда С. Формирование переводческой компетенции будущих юристов в сфере профессиональной коммуникации / С. Дорда // Наукові записки. Серія: педагогіка. – 2016. – С. 112 – 128.

15. Osterreichischer EQR Zuordnungsbericht. – Wien : BMWF, 2011. – 157 s.

16. Мартинюк О. В. Професійна підготовка перекладачів у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів / О. В. Мартинюк // Педагогічний дискурс. – 2010. – Випуск 7. – С. 157 – 161.

17. Fritz U. Bildungsstandarts in der Berufsbildung. Projecthandbuch / Ursula Fritz. – Wien : Eigendruck, 2013. – 35 p.

18. Биндас О. М. Професійна підготовка вчителів іноземних мов магістерського рівня в університетських коледжах педагогічної освіти Австрії. Дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. М. Биндас. – Полтава, 2016. – 252 с.

19. Corpas G. Translation quality standards in Europe: an overview. International Symposium on Social Communication, Eloina Miyares Bermudez, and Leonel Ruiz Miyares. Linguistics in the Twenty First Century. Newcastle, UK : Santiago de Cuba, Cuba: Cambridge Scholars Press, 2006. p. 52 – 54.

Oleksiienko L.

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyy National University, Kremenchuk

GENERAL PRINCIPLES OF ORGANIZATION OF FUTURE TRANSLATORS PROFESSIONAL TRAINING AT THE UNIVERSITIES OF AUSTRIA

The purpose of this article is to define the basic principles of the organization of professional training of future translators at the universities of Austria.

Results. It has been found out that the training of future translators at the universities of Austria is being performed according to the European standards of professional education. Due to the standards the educational establishments operate the policy and procedures to ensure the quality of educational programs and qualifications. It has been investigated the main features of future translators professional training at the universities of Austria. The obtained results can be used in the educational process of future translators at Ukrainian universities.

Key words: educational standards, curriculum, professional training of translators.

REFERENCES

1. Popova, O.V. (2015), “Competence approach as a methodological basis of professional and language training of future translators of the Chinese language at High School”, *MOVA*, vol. 23, pp. 146–152. [in Ukrainian]

2. Bundesgesetz über die Organisation der Pädagogischen Hochschulen und ihre Studien (Universitätsgesetz 2002 – UG), Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Universitätsgesetz 2002), Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich, ausgegeben am 9. August, 2002, № 120, pp. 1267–1333. [in German]

3. Hochschulgesetz: Bundesgesetz über die Organisation der Pädagogischen Hochschulen und ihre Studien, (2005), BGB1. I Nr. 30/2006, Wien. [in German]

4. Bologna-Monitoring, (2015), Wien: BMBWK.

5. Shyika, O.I. (2016), Quality Assurance System of the University Education in Austria, Ph.D. Thesis, The general pedagogy and history of pedagogy, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Drohobych, Ukraine. [in Ukrainian]

6. Yaroshenko, A.O. (2010), “European standards in the context of development of Ukrainian education”, *Proceedings of Drahomanov national pedagogical university, International scientific*

forum: sociology, psychology, pedagogy, management, vol. 4, pp.74–81. [in Ukrainian]

7. Ukraine Ministry of Education (2005), *Problemy osvity* [The problems of education], vol. 45, no. 1, Kyiv, Ukraine. [in Ukrainian]

8. Council of Europe. *European Language Portfolio (ELP): Principles and Guidelines*. – Strasbourg: Council of Europe. – 2003; Christ I. *Das europäische Portfolio für Sprachen: Konzept und Funktionen* // *Babylonia*. – 1999/1. – S. 10-13.

9. Yryskhanova, K.M., (2003), *Evropeyskiy yazykovoï portfel dlia filologov (prepodavatelei yazyka, pismennykh i ustnykh perevodchikov)* [The European language portfolio for philologists (language teachers, translators and interpreters)], *Sovet Yevropy*, Moscow, Russia. [in Russian]

10. Grabher, A.P., Wejwar and Unger, M. (2014), *Student mobility in the EHEA Underrepresentation in student credit mobility and imbalances in degree mobility*, available at: <http://www.ihs.ac.at> <http://www.equi.at>, (accessed 07.09.2017).

11. Bolotska, O.A. (2013), “The state of development of academic mobility of students in European countries: problems and prospects”, *Pedahohichni nauky*, Iss. 1 (66), pp. 17-24. [in Ukrainian]

12. Diachenko, O., “Specifics of development of academic mobility of future teachers of foreign language”, available at: www.irbis-nbu.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe (accessed 07.09.2017). [in Ukrainian]

13. *Communique of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education*, (2009), Leuven and Louvain-la-Neuve, 28–29 April, available at: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/675&type=HTML> (accessed 07.09.2017).

14. Dorda, S. (2016), “The formation of translation competence of the future lawyers in the field of professional communication”, *Naukovi zapysky. Seriya: pedagogika*, pp. 112–128. [in Russian]

15. *Osterreichischer EQR Zuordnungsbericht*, (2011), BMWF, Wien. [in German]

16. Martyniuk, O.V. (2010), “Professional training of translators in the context of globalization and integration processes”, *Pedahohichniy diskurs*, iss. 7, pp. 157–161. [in Ukrainian]

17. Fritz, U. (2013), *Bildungsstandards in der Berufsbildung. Projecthandbuch*, Wien, Eigendruck. [in German]

18. Bindas, O.M. (2016), “Professional training of foreign languages teachers of masters level at university colleges of teacher education Austria”, Ph.D. Thesis, The general pedagogy and history of pedagogy, Poltava, Ukraine. [in Ukrainian]

19. Corpas, G. (2006), *Translation quality standards in Europe: an overview*. International Symposium on Social Communication, Eloina Miyares Bermudez, and Leonel Ruiz Miyares. *Linguistics in the Twenty First Century*. Newcastle, UK: Santiago de Cuba, Cuba: Cambridge Scholars Press, pp. 52–54.

Олексієнко Лариса Анатоліївна,
аспірантка кафедри психології, педагогіки
та філософії,
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського,
вул. Першотравнева, 20, м. Кременчук,
Полтавської обл., Україна, 39600.
Тел. 8 (067)943-11-51.
E-mail: oleksienko@mail.ru

Oleksiienko Larysa Anatoliivna,
Post-Graduate Student of Pedagogy and
Philosophy Department,
Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi
National University,
vul. Pershotravneva, 20, Kremenchuk,
Poltava Region, Ukraine, 39600.
Тел. 8 (067)943-11-51
E-mail: oleksienko@mail.ru

Стаття надійшла 14.09.2017